

Калінніков О. В. – аспірант кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4337-833X>

Міжнародний та міждержавний розшук як обов'язкова умова здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia)

Метою статті є дослідження міжнародного й міждержавного розшуку як підстави спеціального досудового розслідування (in absentia) з метою аналізу зазначених правових категорій для визначення прогалин правового регулювання та надання пропозицій щодо їх усунення. **Методологія.** З огляду на поставлену мету, особливості об'єкта й предмета дослідження обрано методологічний інструментарій. Під час дослідження використано систему методів наукового пізнання: формальної логіки (абстрагування, аналогію, дедукцію, індукцію, синтез) – для з'ясування змісту розглядуваного питання; метод системного аналізу – для окреслення напрямів удосконалення кримінального процесуального законодавства України; теоретичний – у процесі дослідження наукової та навчально-методичної літератури. **Наукова новизна** полягає в комплексному дослідженні кримінального процесуального законодавства України в частині міжнародного й міждержавного розшуку як підстави спеціального досудового розслідування (in absentia) для виявлення проблем у правовому регулюванні та правозастосуванні, визначення шляхів розв'язання таких проблем. Розроблено зміни до Кримінального процесуального кодексу України стосовно належного врегулювання процедури міжнародного розшуку для досягнення завдань кримінального провадження. За результатами здійсненого дослідження сформульовано **висновки:** 1) оголошення підозрюваного в міжнародний та/або міждержавний розшук є обов'язковою умовою здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia); 2) не підлягають застосуванню положення Законів України, які суперечать положенням Кримінального процесуального кодексу України та передбачають непоширення вимог про оголошення в міждержавний або міжнародний розшук під час вирішення питання про застосування спеціального кримінального провадження стосовно підозрюваного, обвинуваченого, які перебувають на тимчасово окупованій території України чи в районі проведення антитерористичної операції; 3) чинне законодавство передбачає здійснення міжнародного розшуку лише каналами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу; 4) моментом оголошення підозрюваного в міжнародний розшук є дата публікації Інтерполлом відповідного повідомлення про оголошення розшуку підозрюваного; 5) в умовах сьогодення міждержавний розшук, який провадили на території країн, що входять до Співдружності Незалежних Держав, фактично не здійснюють; 6) наявність у Кримінальному процесуальному кодексі України положення про міждержавний розшук як підстави здійснення спеціального досудового розслідування є невідповідною; 7) виключення міжнародного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) в умовах сьогодення видається недоцільним; 8) положення Кримінального процесуального кодексу України, що регулюють спеціальне досудове розслідування щодо міжнародного та/або міждержавного розшуку, потребують змін і доповнень.

Ключові слова: міжнародний розшук; міждержавний розшук; спеціальне досудове розслідування; in absentia; підозрюваний; Інтерпол; Європол; Євроюст.

Вступ

Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовтня 2014 року № 1689-VII в кримінальному процесі запровадив інститут кримінального провадження за відсутності підозрюваного – спеціальне досудове розслідування (in absentia).

З моменту запровадження нового інституту підставою здійснення спеціального досудового розслідування було визначено «перебування підозрюваного за межами України», проте згодом у Законі України від 15 січня 2015 року № 119-VIII зазначену підставу було змінено на «оголошення

підозрюваного в міждержавний та/або міжнародний розшук».

У Кримінальному процесуальному кодексі (КПК) України міжнародний та міждержавний розшук визначено як підставу здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) і спеціального судового провадження (ст. 139, 297¹–297⁵, 323) ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Аспекти міжнародного й міждержавного розшуку осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, у різні періоди досліджували відомі вітчизняні й іноземні науковці: Ю. П. Алєнін, О. М. Бандурка, Б. І. Бараненко, І. В. Басиста, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Д. Берназ, В. І. Василичук, В. І. Галаган, Е. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, А. Я. Дубинський, А. В. Іщенко, В. П. Захаров, Н. С. Карпов, І. П. Козаченко,

В. С. Кузьмичов, Л. М. Лобойко, Л. В. Максимів, В. А. Некрасов, Д. Й. Никифорчук, М. А. Погорецький, В. Л. Регульський, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, О. Ю. Татаров, В. В. Топчій, Л. Д. Удалова, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітько, О. Г. Шило, І. Р. Шинкаренко, М. Є. Шумило та ін.

Однак питання, пов'язані з міжнародним і міждержавним розшуком як однієї з обов'язкових підстав спеціального досудового розслідування (*in absentia*), досліджено лише побіжно, у зв'язку з чим потребують детального дослідження з метою наукового їх осмислення.

Мета і завдання дослідження

Мета цієї статті – дослідження міжнародного й міждержавного розшуку як підстави спеціального досудового розслідування (*in absentia*) і встановлення прогалин кримінального процесуального законодавства України стосовно міжнародного й міждержавного розшуку, а також визначення пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу

Згідно зі ст. 281 КПК України, якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або особа перебуває за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує його розшук ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

«Розшуком» К. К. Горяїнов, В. С. Овчинський, А. Ю. Шумилов, позицію яких поділяють І. В. Басиста, В. І. Галаган, О. М. Калачова, Л. В. Максимів, вважають засновану на оперативно-розшуковому законодавстві й окремих підзаконних нормативно-правових актах комплексну систему оперативно-розшукових, кримінально-процесуальних, адміністративно-правових та інших заходів, здійснюваних у межах особливого діловодства (стадії оперативно-розшукового процесу) уповноваженими на те законом суб'єктами і спрямованих на виявлення місцезнаходження зниклих злочинців, безвісти зниклих осіб та інших категорій розшукуваних, виявлення та усунення умов, які сприяють тривалому переховуванню розшукуваних і безвістному зникненню (Basysta, Halahan, Kalachova, & Maksymiv, 2016, p. 37).

Учені О. Н. Карпов, О. В. Калиновський, І. І. Йовенко вважають, що розшук, відповідно до вітчизняного кримінального процесуального законодавства України, здійснюють у трьох формах: державній, міждержавній, міжнародній (Huzela, 2016, p. 489).

У КПК України запроваджений 2014 року інститут спеціального досудового розслідування (*in absentia*) станом на теперішній час

визначений, зокрема, правовими нормами, закріпленими в ч. 5 ст. 139 і ст. 297¹–297⁵, які передбачають використання двох таких форм розшуку, як міжнародний та міждержавний.

У ч. 5 ст. 139 КПК України визначено, що ухилення від явки на виклик слідчого, прокурора чи судовий виклик слідчого судді, суду (неприбуття на виклик без поважної причини більше як два рази) підозрюваним, обвинуваченим та оголошення його в міждержавний та/або міжнародний розшук є підставою для здійснення спеціального досудового розслідування чи спеціального судового провадження.

Відповідно до ч. 2 ст. 297¹ КПК України, спеціальне досудове розслідування здійснюється на підставі ухвали слідчого судді в кримінальному провадженні щодо чітко визначених злочинів стосовно підозрюваного, крім неповнолітнього, який переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності й оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук.

Згідно з п. 4 ч. 2 ст. 297² КПК України, у клопотанні слідчого, прокурора про здійснення спеціального досудового розслідування серед інших обов'язкових вимог мають міститися відомості щодо оголошення особи в міждержавний та/або міжнародний розшук.

Якщо слідчий суддя встановив, що клопотання подано з порушенням вимог ст. 297² КПК України, він повертає його прокурору, слідчому, про що постановляє ухвалу (ч. 2 ст. 297³ КПК України).

На підставі ч. 1 ст. 297⁴ КПК України слідчий суддя відмовляє в задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування, якщо прокурор, слідчий не доведе, що підозрюваний переховується від органів слідства та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності й оголошений у міждержавний та/або міжнародний розшук.

У науковій юридичній літературі виокремлено основні ознаки спеціального досудового розслідування (*in absentia*): 1) це особлива форма кримінального провадження, під час якої у випадках, визначених законом, досудове розслідування здійснюють за відсутності підозрюваного щодо чітко визначених категорій кримінальних правопорушень (Afanasiev, 2018, p. 37); 2) його здійснюють лише щодо особи, яка набула статусу підозрюваного, за наявності достатніх доказів щодо забезпечення обізнаності особи про наявне кримінальне провадження, зокрема шляхом вручення їй повідомлення про підозру та повісток про виклик (Shyshman, 2019, p. 180, 182); 3) можливе лише у випадку переховування підозрюваного, обвинуваченого від органів досудового розслідування та суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності й

оголошення його в міждержавний та/або міжнародний розшук (Omelchuk, 2019, p. 183); 4) здійснюють за обов'язковою участю захисника, зокрема шляхом забезпечення його участі слідчим, прокурором (Larkin, 2018, p. 110); 5) здійснюють за умови дотримання додаткових (порівняно із загальним порядком кримінального провадження) гарантій забезпечення права підозрюваного (Trahniuk, 2018, p. 81); 6) є засобом забезпечення розумності строків кримінального провадження, підвищення ефективності кримінальної юстиції, реалізації принципу невідворотності кримінальної відповідальності та покарання злочинця, дієвої охорони прав потерпілого, належного захисту державних і публічних інтересів (Baulin, 2017, p. 5).

Ці положення КПК України та позиції науковців засвідчують, що оголошення підозрюваного в міжнародний та/або міждержавний розшук поряд з переходом від органів слідства й суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності є обов'язковою умовою здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia).

Водночас, згідно із ч. 3 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII ("Zakon Ukrainy", 2014) та ч. 1 ст. 5 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року № 1632-VII ("Zakon Ukrainy", 2014), вимога про оголошення в міждержавний або міжнародний розшук не поширюється на випадки, якщо вирішується питання про застосування спеціального кримінального провадження стосовно підозрюваного, обвинуваченого, які перебувають на тимчасово окупованій території України чи в районі проведення антитерористичної операції.

Отже, правові норми законів України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII та від 12 серпня 2014 року № 1632-VII суперечать вимогам ч. 5 ст. 139, ч. 2 ст. 297¹, п. 4 ч. 2 ст. 297², ч. 1 ст. 297⁴ КПК України.

У ст. 9 КПК України визначено законність, яка є невід'ємною складовою засад кримінального провадження, що гарантують досягнення завдань такого провадження, визначаючи механізм процесуальної діяльності, її зміст, форми процесуальних, зокрема слідчих (розшукових) і негласних слідчих (розшукових) дій (Nazarov, 2019, p. 77).

Законністю вважають комплексне політико-правове явище, що відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права і влади, права й держави; законність

також розглядають як «принцип, метод і режим суворого, неухильного дотримання, виконання норм права всіма учасниками суспільних відносин» (Oliinyk, 2019, p. 111).

Згідно з ч. 3 ст. 9 КПК України, закони й інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу. Під час здійснення кримінального провадження не може бути застосовано закон, який суперечить цьому Кодексу ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Отже, законодавець чітко встановлює, що у випадку виникнення конкуренції правових норм, що регулюють кримінальне провадження, пріоритет мають саме норми КПК України.

З огляду на положення такої основної засади кримінального провадження, як законність, що закріплені в ч. 3 ст. 9 КПК України, не підлягають застосуванню положення ч. 3 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII та ч. 1 ст. 5 «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року № 1632-VII стосовно непоширення вимоги про оголошення в міждержавний або міжнародний розшук під час вирішення питання про застосування спеціального кримінального провадження стосовно підозрюваного, обвинуваченого, які перебувають на тимчасово окупованій території України чи в районі проведення антитерористичної операції.

Отже, міжнародний та міждержавний розшуки посідають одне з провідних місць у спеціальному досудовому розслідуванні, оскільки вони є обов'язковою умовою для здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia), а не доведення стороною обвинувачення факту оголошення підозрюваного в міждержавний та/або міжнародний розшук є підставою для відмови слідчим суддею в задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування.

Результати аналізу КПК України дають змогу констатувати, що поняття міжнародного та міждержавного розшуку не визначено, момент оголошення підозрюваного в міжнародний та міждержавний розшук не встановлено.

Водночас постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 року № 220 «Про Національне центральне бюро Інтерполу» передбачає, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами іноземних держав щодо вирішення питань протидії злочинності, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу.

Інтерпол як міжнародна організація кримінальної поліції, що відстежує транснаціональні злочини в усьому світі та сприяє міжнародному співробітництву поліції, до якої входить понад 190 країн, є другою з-поміж найбільших міжнародних організацій після Організації Об'єднаних Націй (Обі, 2019).

Цю міжнародну організацію було засновано 1923 року, розформовано 1938 року й відновлено 1946 року для забезпечення якомога ширшої взаємодопомоги між усіма поліцейськими органами в межах закону, що діє в різних країнах, і духу Загальної декларації прав людини (Macmillan, 2019, p. 53).

Інтерпол володіє унікальними інструментами та правовими механізмами, необхідними в організації сприяння державам-членам, міжнародним організаціям, їхнім органам і світовій спільноті загалом у протидії злочинності (Kurylo, & Kravchuk, 2019).

У сучасному світі Інтерпол є найуніверсальнішим механізмом співпраці правоохоронних органів різних країн у боротьбі зі злочинністю, що надає можливість оперативно обмінюватися поліцейською інформацією та координувати спільні дії (Tokhtarbaeva, 2017, p. 123).

У листопаді 1992 року на 61 Генеральній Асамблеї Інтерполу в Дакарі (Сенегал) Україну прийнято членом цієї організації.

Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, що затверджена наказом МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січня 1997 року № 3/1/2/5/2/2 (далі – Інструкція), визначає порядок використання правоохоронними органами України можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні (НЦБ) для співробітництва з Генеральним секретаріатом Інтерполу та правоохоронними органами іноземних держав під час здійснення діяльності, пов'язаної з попередженням, розкриттям і розслідуванням злочинів, які мають транснаціональний характер або виходять за межі України ("Nakaz MVS", 1997).

Використовуючи систему міжнародного розшуку в межах Інтерполу на підставі п. 4.1.1 Інструкції, правоохоронні органи України мають можливість одержати інформацію про місце перебування за кордоном і рід занять розшукуваних осіб: підозрюваних у вчиненні злочинів, звинувачуваних, засуджених, які ухиляються від кримінальної відповідальності чи відбування покарання, з подальшою їх екстрадицією (видачею).

Міжнародному розшукові за ініціативою правоохоронних органів України підлягають, зокрема, особи, які виїхали за межі України й ухиляються від кримінальної відповідальності та відбуття покарання за злочини, за які згідно з чинним законодавством або судовим вироком, що набрав законної сили, передбачено (призначено) покарання у вигляді позбавлення волі на строк не менше ніж шість місяців (п. 4.3.1 Інструкції).

Згідно з п. 4.19 Інструкції, запити правоохоронних органів іноземних країн, що надійшли в правоохоронні органи України через канали Інтерполу, є правомірною підставою для здійснення міжнародного розшуку на території України.

Слід зауважити, що Інструкцію прийнято 1997 року, коли був чинним Кримінально-процесуальний кодекс України, а тому її положення не відповідають вимогам сучасності, зокрема, серед визначених правоохоронних органів України, запити яких виконують, немає Державного бюро розслідувань і Національного антикорупційного бюро України.

Попри невідповідність Інструкції реаліям сьогодення, її приписи є єдиним нормативним актом, який визначає міжнародний розшук, оскільки жодних інших нормативно-правових актів, які регламентували б міжнародний розшук іншими каналами, немає.

Отже, міжнародний розшук можуть здійснювати лише каналами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу.

Дослідники І. В. Басиста, В. І. Галаган, О. М. Калачова, Л. В. Максимів поділяють зазначену позицію (Basysta, Halahan, Kalachova, & Maksymiv, 2016, p. 40).

Для вирішення слідчим суддею клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування важливим є момент оголошення підозрюваного в міжнародний розшук і доведення слідчим, прокурором цього факту.

КПК України не містить відповіді на поставлені питання. Судова практика не має єдності у визначенні як моменту оголошення підозрюваного в розшук, так і стосовно доведеності факту оголошення особи в міжнародний розшук, а тому в судовій практиці є дві протилежні позиції.

Так, згідно з першою позицією, моментом оголошення особи в міжнародний розшук є дата винесення слідчим, прокурором постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук і внесення відомостей про це до Єдиного реєстру досудових розслідувань, оскільки в КПК України не визначає, якими саме доказами має бути доведено, що особа перебуває в розшуку, тому таким підтвердженням є постанова про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук ("Ukhvala Apeliatsiinoi Palaty", 2020).

Фактично ж дата винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до Робочого апарату НЦБ Інтерполу і є початком перебування особи в міжнародному розшуку в значенні вимог ст. 281 КПК України. Водночас скерування постанови Робочого апарату Національного центрального бюро Інтерполу є одним із можливих шляхів міжнародного розшуку, тобто є лише засобом фактичного виконання (реалізації) постанови слідчого (детектива) про оголошення особи в міжнародний розшук ("Ukhvala Apeliatsiinoi Palaty", 2020).

Друга позиція ґрунтується на недостатності лише наявності постанови слідчого, прокурора про оголошення особи в міжнародний розшук та/або листа про направлення до НЦБ Інтерполу. Оскільки фактично відносини з координації розшуку підозрюваних здійснюють лише в межах міжнародної системи Інтерпол, тобто міжнародного розшуку ("Ukhvala Kyivskoho", 2019), тому в обов'язковому порядку мають бути надані відомості про прийняття саме Генеральним секретаріатом Інтерполу рішення про оголошення особи в розшук з відповідними реквізитами такого розшукового повідомлення ("Ukhvala Kyivskoho", 2019).

На нашу думку, позиція, за якою моментом міжнародного розшуку є дата винесення постанови про оголошення міжнародного розшуку підозрюваного, є помилковою і такою, що не ґрунтується на вимогах законодавства, оскільки:

- винесення постанови про оголошення підозрюваного в міжнародний розшук є першим етапом, за яким обов'язково повинен бути етап її виконання, без чого така постанова є лише формальною;

- єдиним документом, що визначає механізм міжнародного розшуку, є Інструкція, яка регламентує, що міжнародний розшук здійснюють каналами Інтерполу;

- міжнародний розшук має дворівневий механізм регулювання: міжнародно-правовий і внутрішньо національний – та в жодному разі не може обмежуватися лише національними кримінальними процесуальними нормами держави – ініціатора розшуку, ключову роль у ньому відіграють правила діяльності Інтерполу;

- за відсутності відповідного рішення Інтерполу не можна вважати, що підозрюваного оголошено в міжнародний розшук;

- Генеральний Секретаріат Інтерполу за результатами вивчення запиту про оголошення розшуку підозрюваного може дійти висновку про відмову в такому розшуку, зокрема, на підставі ст. 3 Статуту Інтерполу, яка забороняє

організації втручатися у справи військового, політичного, расового чи релігійного характеру;

- Генеральний секретаріат Інтерполу здійснює перевірку відповідності запиту, спрямованого від НЦБ Інтерполу в Україні, вимогам і принципам діяльності Інтерполу;

- подання запиту про публікацію інформації щодо оголошення особи в міжнародний розшук може бути оскаржено особою, якої він стосується (до Комісії з контролю за файлами Інтерполу).

Підтвердженням такої позиції є лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 квітня 2013 року № 511-550/0/4-13 «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України», згідно з яким обов'язок доведення факту перебування підозрюваного, обвинуваченого в міжнародному розшуку покладено на слідчого, прокурора, який подав клопотання про застосування запобіжного заходу, і підтверджується відповідними відомостями (довідка, витяг з бази даних Інтерполу).

За таких обставин моментом оголошення особи в міжнародний розшук є саме прийняття Генеральним секретаріатом Інтерполу рішення – циркулярного повідомлення, що відображається в інформаційній базі Інтерполу. Початком міжнародного розшуку є направлення відповідного повідомлення до РА Укрбюро Інтерполу всіх країн-учасниць. Особу вважають оголошеною в міжнародний розшук лише за наявності відповідних підтверджувальних документів (довідка, витяг із бази даних Інтерполу; надіслання запиту про розшук і прийняття його до виконання іншою державою, яка не є членом Інтерполу; надіслання запиту про розшук до іншої держави на підставі двосторонньої угоди тощо) (Pohoretskyi, & Starenkyi, 2019, p. 264).

Спробою подолати прогалину щодо міжнародного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) можна вважати зареєстрований 20 вересня 2019 року Верховною Радою України за № 2164 проєкт закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку зі здійсненням спеціального досудового розслідування ("Proekt Zakonu", 2019).

Цей законопроект передбачає зміну підстав здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) з міждержавного та/або міжнародного розшуку на «розшук з підстав, передбачених пунктом 2 частини першої статті 281 цього Кодексу». У ч. 1 ст. 281 КПК України пропонують передбачити дві підстави для оголошення розшуку: 1) коли місце знаходження підозрюваного невідоме; 2) коли

підозрюваний ухиляється від явки до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду за умови його належного повідомлення про такий виклик та існують обґрунтовані підстави вважати, що він виїхав та/або перебуває в іншій країні або на тимчасово окупованих територіях України.

Передбачення такого механізму є доцільним вважає Л. В. Омельчук, за умови вчинення кримінального правопорушення особою, яка переховується на тимчасово невідконтрольних територіях України, ухиляючись від органів досудового розслідування, прокуратури та суду, оскільки надасть можливість заповнити прогалину в правозастосуванні, що виникла після втрати чинності пунктом 20¹ розділу XI КПК України, а питання залишається невирішеним (Omelchuk, 2019, p. 183-184).

Таку позицію не можна вважати слушною, оскільки спеціальне досудове розслідування повинно містити додаткові, порівняно із загальним кримінальним провадженням, гарантії прав підозрюваного, до яких, зокрема, належить й оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, який здійснює Інтерпол після вивчення підстав для оголошення підозрюваного в розшук каналами Інтерполу, зокрема, відповідності такого розшуку ст. 3 Статуту Інтерполу, яка забороняє організації втручатися у справи військового, політичного, расового чи релігійного характеру.

Згідно з інформацією з вебсайту Верховної Ради України, розгляд цього законопроекту з 12 листопада 2019 року відкладено, зокрема у зв'язку з висновком Головного науково-експертного управління Верховної Ради України від 7 жовтня 2019 року, у якому зазначено, що запропоновані зміни містять значні корупційні ризики, адже такий підхід дозволить у будь-якому «потрібному» кримінальному провадженні провести спеціальне досудове розслідування чи спеціальне судове провадження без участі й навіть без відома підозрюваного, обвинуваченого (наприклад, шляхом його оголошення в державний розшук) за відсутності реальних підстав для цього.

Отже, законопроект № 2164 від 20 вересня 2019 року не можна вважати вдалою спробою законодавця усунути прогалину відсутності поняття міжнародного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia), а тому КПК України потребує внесення системних змін для чіткого визначення поняття міжнародного розшуку й моменту оголошення особи в міжнародний розшук.

Водночас В. В. Михайленко акцентує увагу на тому, що в сучасних умовах міжнародно-правового регулювання постає логічне питання: чому лише запит до Інтерполу свідчить про оголошення підозрюваного в міжнародний

розшук. Адже Інтерпол – це не єдина міжнародна організація, у межах якої здійснюють міжнародне співробітництво (діють, наприклад, Європол, Євроюст, а окремі процесуальні дії можуть здійснювати в межах двосторонніх і багатосторонніх договорів про міжнародно-правову допомогу в кримінальних справах) (Mykhailenko, 2019, p. 143).

Так, Законом України від 12 липня 2017 року № 2129-VIII було ратифіковано Угоду між Україною та Європейським поліцейським офісом (Європолом) про оперативне та стратегічне співробітництво ("Zakon Ukrainy", 2017).

Відповідно до ст. 1 цієї Угоди, метою її є встановлення відносин співробітництва між Україною та Європолом для підтримки України й держав-членів Європейського Союзу в запобіганні й боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими формами міжнародної злочинності, зокрема шляхом обміну інформацією між Україною та Європолом.

Європол можна визначити як організацію, що працює у сфері безпеки та призначена для підтримки служб поліції держав-членів. Спочатку Європейська поліцейська служба була міжурядовим органом, центральним елементом європейської поліцейської співпраці.

Нині Європол – це Європейська організація поліцейського співробітництва. З часу свого заснування 1999 року він перейшов від багатостороннього співробітництва для обміну інформацією до статусу органу Європейського Союзу. Європол не є органом виконавчої влади, однак виконує координаційну функцію для здійснення офіційних повноважень у державах-членах.

Європол працює насамперед як інформаційна платформа. У цьому контексті він інформує держави-члени про кримінальні злочини проти них, збирає, зберігає та керує різною кримінальною інформацією. З іншого боку, аналітичну підтримку надають органи держав-членів та інші наднаціональні організації для: стратегічного й оперативного аналізу, оцінювання загрози. Третє найважливіше завдання Європолу – створення дієздатних підрозділів для боротьби зі злочинами, що потребують спеціальних знань (наприклад, Європейський центр кіберзлочинності).

Закonom України від 8 лютого 2017 року № 1839-VIII було ратифіковано Угоду про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції (Євроюстом) ("Zakon Ukrainy", 2017).

Відповідно до ст. 2 цієї Угоди, метою її є посилення співробітництва між Україною і Євроюстом у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю і тероризмом.

Євроюст є постійним відділом співпраці національних органів прокуратури в Європейському Союзі. Євроюст базується в Гаазі (Нідерланди), його було створено 2002 року. Низка країн за межами Європейського Союзу приєдналися до Євроюсту на підставі власної угоди про співпрацю, і кожна країна може направити представника національного прокурора до Євроюсту (такі угоди підписали, зокрема, Норвегія, США, Швейцарія, Україна, Чорногорія та Північна Македонія). Євроюст має на меті вдосконалювати співпрацю між державами в межах розслідування та кримінального переслідування. Євроюст розташований поруч з Європолем і сприяє тісній міжнародній співпраці на рівні поліції та прокурора в кримінальних справах.

Європол і Євроюст постійно співпрацюють із зовнішніми партнерами в боротьбі зі злочинністю. Обидві відомства беруть участь у зусиллях Європейського Союзу щодо сприяння та зміцнення співпраці в кримінальних справах з третіми країнами й міжнародними організаціями. Зовнішня діяльність має важливе значення для підтримки транскордонних розслідувань і переслідування (Brière, 2019, p. 59-77).

Отже, зважаючи на правове регулювання, міжнародний розшук може здійснюватися лише каналами Інтерполу, однак міжнародне співробітництво в кримінальному провадженні можуть здійснювати також і каналами Європолу та Євроюсту й на підставі інших двосторонніх і багатосторонніх договорів про міжнародно-правову допомогу в кримінальних справах, а тому під час визначення поняття міжнародного розшуку необхідно це враховувати.

Досліджуючи таку правову категорію, як міждержавний розшук, слід зауважити, що 10 грудня 2010 року між країнами – учасниками Співдружності Незалежних Держав було укладено Договір про міждержавний розшук осіб, який визначав міждержавний розшук осіб як комплекс оперативно-розшукових, пошукових, інформаційно-аналітичних та інших заходів, спрямованих, зокрема, на виявлення, затримання і взяття під варту з метою видачі або здійснення кримінального переслідування осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства або суду й ухиляються від відбування кримінального покарання.

Україна вживала заходів щодо приєднання до зазначеного Договору, про що свідчить відповідний проект Закону України «Про приєднання України до Договору держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав про міждержавний розшук осіб» від 27 вересня 2013 року № 0042, однак цей законопроект 22 лютого 2014 року було відкликано, а тому Україна не стала учасником зазначеного міжнародного договору.

Водночас постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня року № 823 було затверджено Угоду про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю, у якій визначено, що інформаційне забезпечення взаємодії правоохоронних органів здійснюється шляхом використання масиву централізованих оперативно-довідкових, криміналістичних і розшукових обліків, а також статистичної та архівної інформації Міждержавного інформаційного банку, власником якого є МВС Російської Федерації, що здійснює за допомогою розшукових обліків інформаційне забезпечення діяльності з розшуку осіб, оголошених компетентними органами Сторін у міждержавний розшук (Lysenko, 2016, p. 327).

Міждержавний розшук здійснювали на території країн Співдружності Незалежних Держав на підставі Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю.

Таку позицію поділяють науковці, зокрема, Р. В. Бараннік і Д. О. Компанієць (Huzela, 2016, p. 489), а також Міністерство внутрішніх справ України ("Shchodo poriadku", 2011), які міждержавним розшуком вважають комплекс розшукових й оперативно-розшукових заходів, що здійснюються на території країн – учасниць СНД за ініціативою правоохоронних органів однієї із зазначених країн з метою отримання інформації про ймовірне місцезнаходження безвісно зниклих людей, які переховуються від слідства, суду, виконання вироку, установлення особи невідомого трупа.

Постановою Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2015 року № 44 засвідчено вихід з Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю, учиненої 22 травня 2009 року в м. Астані. Міністерство закордонних справ України на виконання означеної постанови Кабінету Міністрів України направило виконавчому комітету СНД відповідне повідомлення. За умовами Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю, цей договір припинив свою дію 24 серпня 2015 року ("Postanova Kabinetu Ministriv", 2015).

Відсутність поняття міждержавного розшуку в кримінальному процесуальному законодавстві України призвів до того, що цей вид розшуку асоціювався лише з розшуком на території країн СНД, а у зв'язку з виходом з Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю для України було фактично припинено здійснення міждержавного розшуку (Kalhanova, & Nedbailo, 2017, p. 170).

Отже, із серпня 2015 року міждержавний розшук, який здійснювали на території СНД, фактично було припинено, однак положення КПК України не було узгоджено з окресленими обставинами.

Поділ розшуку на «міждержавний» та «міжнародний» є сумнівним, оскільки «міждержавний» стосується певного кола держав, а термін «міжнародний» використовують для відображення зв'язку між країнами, народами, синонімом якого може бути «інтернаціональний», тобто поняття «міждержавний» є значно вузьчим, ніж «міжнародний», а тому міждержавний розшук охоплений терміном «міжнародний розшук». На практиці розмежування розшуку на такі види, як «міждержавний» і «міжнародний», призводить до затягування процедури розшуку й браку єдиного обліку розшукуваних осіб. Для подолання означених проблем І. В. Басиста, В. І. Галаган, О. М. Калачова, Л. В. Максимів пропонують об'єднати ці заняття загальною назвою «міжнародний розшук» з єдиним центром обміну інформацією МОКП-Інтерпол (Basysta, Halahan, Kalachova, & Maksymiv, 2016, p. 41-42).

Визначення в КПК України міждержавного розшуку як підстави для здійснення спеціального досудового розслідування є невинуватим, оскільки з 2015 року його не здійснюють, а це поняття охоплено ширшим – «міжнародний розшук».

Таким чином, положення КПК України, які визначають міждержавний та/або міжнародний розшук як підставу для здійснення спеціального досудового розслідування (*in absentia*), підлягають реформуванню для вдосконалення кримінального процесуального законодавства України стосовно досудового розслідування за відсутності підозрюваного відповідно до європейських стандартів.

Наукова новизна

Наукова новизна полягає в комплексному дослідженні кримінального процесуального законодавства України в частині міжнародного й міждержавного розшуків як підстав для спеціального досудового розслідування (*in absentia*) з метою окреслення шляхів подолання наявних прогалин і проблем у правозастосуванні. Розроблено зміни до КПК України щодо належного врегулювання процедури міжнародного розшуку для вдосконалення такої гарантії прав підозрюваного, як оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, з метою забезпечення реалізації завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК України.

Висновки

1. Оголошення підозрюваного в міжнародний та/або міждержавний розшук поряд з переховуванням від органів слідства й суду з метою ухилення від кримінальної відповідальності є обов'язковою умовою здійснення спеціального досудового розслідування (*in absentia*).

2. З огляду на ч. 3 ст. 9 КПК України, не підлягають застосуванню положення ч. 3 ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 року № 1207-VII та ч. 1 ст. 5 Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12 серпня 2014 року № 1632-VII стосовно непоширення вимоги про оголошення в міждержавний або міжнародний розшук під час вирішення питання про застосування спеціального кримінального провадження стосовно підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває на тимчасово окупованій території України чи в районі проведення антитерористичної операції.

3. Єдиним нормативно-правовим актом, що регулює здійснення міжнародного розшуку, є Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів, яка передбачає здійснення міжнародного розшуку лише каналами Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу.

4. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів підлягає узгодженню із сучасним кримінальним процесуальним законодавством України.

5. Моментом оголошення підозрюваного в міжнародний розшук є дата публікації Інтерполом відповідного повідомлення про оголошення розшуку підозрюваного.

6. З 24 серпня 2015 року міждержавний розшук, який провадили на території СНД, фактично не здійснюють.

7. Наявність у КПК України міждержавного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування є невинуватим, оскільки його не здійснюють, а поняття «міждержавний розшук» охоплене ширшим – «міжнародний розшук».

8. Виключення міжнародного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування (*in absentia*) є недоцільним, оскільки спеціальне досудове розслідування має містити додаткові, порівняно із загальним кримінальним провадженням, гарантії прав підозрюваного, до яких, зокрема, належить й оголошення підозрюваного в міжнародний розшук, який здійснює Інтерпол лише після вивчення підстав для оголошення підозрюваного в розшук каналами Інтерполу, відповідності такого розшуку ст. 3 Статуту Інтерполу, яка забороняє організації втручатися у справи

військового, політичного, расового чи релігійного характеру.

9. Положення КПК України, що регулюють спеціальне досудове розслідування стосовно міжнародного та/або міждержавного розшуку, потребують змін і доповнень, а саме:

– виключення з ч. 5 ст. 139 та ст. 297¹–297⁵, ст. 323 КПК України міждержавного розшуку як підстави здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia) та спеціального судового провадження;

– доповнення ст. 3 КПК України положеннями, які визначають поняття міжнародного розшуку й моменту оголошення підозрюваного в міжнародний розшук;

– доповнення правовими нормами щодо можливості здійснення міжнародного розшуку каналами Європолу та Євроюсту й на підставі інших двосторонніх і багатосторонніх договорів про міжнародно-правову допомогу в кримінальних справах.

REFERENCES

- Afanasiev, V.V. (2018). Problemy vidpovidnosti spetsialnogo kryminalnogo provadzhennia (in absentia) Konventsii pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod [Problems of conformity of the special criminal proceedings (in absentia) of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. *Yuryst Ukrainy, Lawyer of Ukraine*, 1, 35-42. doi: 10.31359/2222-5544-2018-36-1-35 [in Ukrainian].
- Basysta, I.V., Halahan, V.I., Kalachova, O.M., & Maksymiv, L.V. (2016). *Mizhnarodnyi rozshuk ta vydacha osoby, yaka vchynyla kryminalne pravoporushennia [International search and extradition of a person who has committed a criminal offense]*. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].
- Baulin, O.V. (2017). Spetsialne kryminalne provadzhennia u konteksti verkhovenstva prava [Special criminal proceedings in the context of the rule of law]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy, Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*, 3(15), 1-7 [in Ukrainian].
- Berthelet, P. (2019). Europol à l'épreuve du secret. Dépassement du modèle intergouvernemental, respect de l'État de droit et accroissement du contrôle démocratique. *Champ penal/Penal field*, 17. Retrieved from <http://journals.openedition.org/champpenal/10866>. doi: <https://doi.org/10.4000/champpenal.10866>.
- Brière, C. (2019). Cooperation of Europol and Eurojust with external partners in the fight against crime: a legal appraisal. *In The External Dimension of EU Agencies and Bodies*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788973755.00010>.
- Huzela, M.V. (2016). Problema rozshuku pidozriuvanoho u protsesi kryminalnogo provadzhennia: deiaki aspekty mizhnarodnogo spivrobotnytstva [The problem of finding a suspect in criminal proceedings: some aspects of international cooperation]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politekhnika", Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"*, 855, 487-493 [in Ukrainian].
- Kalhanova, O.A., & Nedbailo, V.V. (2017). Protseusualni osoblyvosti rozshuku pidozriuvanoho pid chas dosudovoho rozsliduvannia [Procedural features of the search for a suspect during the pre-trial investigation]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka), International Legal Bulletin: current issues (theory and practice)*, 4-5(8-9), 167-172 [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protseusualnyi kodeks: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedural Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n3069> [in Ukrainian].
- Kurylo, V.I., & Kravchuk, M.Yu. (2019). Rol Interpolu u sferi borotby z bioteroryzmozom [The role of Interpol in the fight against bioterrorism]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3, 134-138. doi: 10.31733/2078-3566-2019-3-134-138 [in Ukrainian].
- Lapkin, A.V. (2018). Prokuror u spetsialnomu dosudovomu rozsliduvanni (in absentia) [The prosecutor in a special pre-trial investigation (in absentia)]. *Pravovi horyzonty, Legal horizons*, 107-111. doi: doi.org/10.21272/legalhorizons.2018.i13.p107 [in Ukrainian].
- Lysenko, O.V. (2016). Suchasnyi stan ta problemy orhanizatsii mizhderzhavnoho rozshuku osib, yaki perekhovuiutsia vid orhaniv dosudovoho rozsliduvannia ta sudu [Current state and problems of organization of interstate search of persons hiding from pre-trial investigation bodies and courts]. *Yurydychnyi chasopys natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(11). Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/1359> [in Ukrainian].
- Macmillan, P. (2019). The Statesman's Yearbook. *International Criminal Police Organization*. R. D. Morgan (Ed.). London. doi: doi.org/10.1007/978-1-349-95321-9_48.
- Mykhailenko, V.V. (2019). Problemni pytannia obrannia zapobizhnogo zakhodu za vidsutnosti pidozriuvanoho v provadzhenniakh shchodo koruptsiinykh i poviazanykh z nymy zlochyniv [Problems in choosing a measure of restraint in the absence of a suspect in corruption and related crimes. Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension]. *Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri, Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference* (pp. 140-144). Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav. Retrieved from <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/16386> [in Ukrainian].
- Nakaz MVS Ukrainy, Heneralnoi prokuratury Ukrainy, Sluzhby bezpeky Ukrainy, Derzhkomkordonu Ukrainy, Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy, Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy "Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok

- vykorystannia pravookhoronnykh orhanamy mozhlyvosti NTsB Interpolu v Ukraini u poperedzhenni, rozkrytti ta rozsliduvanni zlochyniv": vid 9 sich. 1997 r. No. 3/1/2/5/2/2 [Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, the Prosecutor General's Office of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the State Border Guard Service of Ukraine, the State Customs Service of Ukraine, the State Tax Administration of Ukraine "The Instruction on the procedure for law enforcement agencies to use the capabilities of the Interpol NCB in Ukraine in crime prevention, detection and investigation" from January 9, 1997, No. 3/1/2/5/2/2]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97> [in Ukrainian].
- Nazarov, V.V. (2019). Zasady kryminalnoho provadzhennia ta problemy yikh realizatsii pid chas dosudovoho rozsliduvannia [Principles of criminal proceedings and problems of their implementation during the pre-trial investigation]. *Pravova Derzhava, Constitutional state*, 34. doi: <http://dx.doi.org/10.18524/2411-2054.2019.34.169539> [in Ukrainian].
- Obi, N.I. Ebbe, (2019). The SAGE Encyclopedia of Criminal Psychology. *International Criminal Police Organization*. R. D. Morgan (Ed.). doi: doi.org/10.4135/9781483392240.n220.
- Oliinyk, O.S. (2019). Sutnist pryntsyphu zakonnosti za kryminalnym zakonodavstvom zarubizhnykh krain [The essence of the principle of legality under the criminal law of foreign countries]. *Visnyk asotsiatsii kryminalnoho prava Ukrainy, Bulletin of the Criminal Law Association of Ukraine*, 12(1), 108-121. doi: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2019.12.189507> [in Ukrainian].
- Omelchuk, L.V. (2019). Problemni polozhennia instytutu spetsialnoho kryminalnoho provadzhennia v Ukraini [Problematic provisions of the Institute of Special Criminal Procedure in Ukraine]. *Mizhnarodnyi yurydychnyi visnyk: aktualni problemy suchasnosti (teoriia ta praktyka), International Legal Bulletin: current issues (theory and practice)*, 15, 182-191. doi: [10.33244/2521-1196.15.2019.182-191](https://doi.org/10.33244/2521-1196.15.2019.182-191) [in Ukrainian].
- Pohoretskyi, M.A., & Starenkyi, O.S. (2019). Naukovyi vysnovok shchodo oholoshennia osoby v mizhnarodnyi rozshuk [Scientific conclusion on the declaration of a person on the international wanted list. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva, Bulletin of criminal proceedings*, 3, 249-265. doi: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/249-265> [in Ukrainian].
- Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro vykhid z Uhody pro obmin informatsiieiu u sferi borotby zi zlochynnistiu": vid 4 liut. 2015 r. No. 44 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On withdrawal from the Agreement on Exchange of Information in the Sphere of Fight against Crime" from February 4, 2015, No. 44]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/44-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].
- Proekt zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo vdoskonalennia okremykh polozhen u zviazku iz zdiisnenniam spetsialnoho dosudovoho rozsliduvannia": vid 20 veres. 2019 r. No. 2164 [Draft law of Ukraine "About modification of the Criminal procedural code of Ukraine concerning improvement of separate provisions in connection with implementation of special pre-judicial investigation" from September 20, 2019, No. 2164]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2164&skl=10 [in Ukrainian].
- Shchodo poriadku ta umov ekstradytsii do Ukrainy obvynuvachenykh na stadii dosudovoho slidstva [Regarding the procedure and conditions of extradition of the accused to Ukraine at the stage of pre-trial investigation]. (2011). Kyiv [in Ukrainian].
- Shyshman, D.M. (2019). Obiznanist pidozriuvanoho pro rozpochate kryminalne provadzhennia yak oboviazkova umova dlia zdiisnennia spetsialnoho dosudovoho rozsliduvannia (in absentia) [The suspect's awareness of the criminal proceedings initiated as a prerequisite for a special pre-trial investigation (in absentia)]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 10, 179-183. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.30> [in Ukrainian].
- Stoltenberg, H. (2020). Hva er Eurojust?. *Tidsskrift for strafferett*, 4, 399-412. doi: <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2019-04-02>.
- Tokhtarbaeva, S.B. (2017). Rol Interpolu v mezndunarodnom protivodeystvii korruptsii [Interpol in the international fight against corruption]. *Zurnal zarubeznogo zakonodatelstva i sravnitel'nogo pravovedeniia, Journal of Foreign Law and Comparative Law*, 2, 120-123. doi: https://doi.org/10.12737/article_58ec9f5885e1c8.83676116 [in Russian].
- Trahniuk, R.R. (2018). Doderzhannia harantii spravedlyvoho sudochynstva pid chas zdiisnennia spetsialnoho dosudovoho rozsliduvannia ta spetsialnoho sudovoho provadzhennia (in absentia) [Compliance with the guarantees of a fair trial during the special pre-trial investigation and special trial (in absentia)]. *Yuryst Ukrainy, Lawyer of Ukraine*, 2(37). doi: [10.31359/2222-5544-2018-37-2-76](https://doi.org/10.31359/2222-5544-2018-37-2-76) [in Ukrainian].
- Ukhvala Apeliatsiinoi Palaty Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu: vid 10 liut. 2020 r. No. 757/24173/19-k [Judgment from February 10, 2020, No. 757/24173/19-k]. (n.d.). reyestr.court.gov.ua. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87573704> [in Ukrainian].
- Ukhvala Apeliatsiinoi Palaty Vyshchoho antykoruptsiinoho sudu: vid 19 liut. 2020 r. No. 991/991/20 [Judgment from February 19, 2020, No. 991/991/20]. (n.d.). reyestr.court.gov.ua. Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87730908> [in Ukrainian].
- Ukhvala Kyivskoho apeliatsiinoho sudu: vid 16 lyp. 2019 r. No. 757/23087/19-k [Judgment from July 16, 2019, No. 757/23087/19-k]. (n.d.). reyestr.court.gov.ua. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83172314> [in Ukrainian].
- Ukhvala Kyivskoho apeliatsiinoho sudu: vid 16 trav. 2019 r. No. 11-cc/824/1758/2019 [Judgment from May 16, 2019, No. 11-cc/824/1758/2019]. (n.d.). reyestr.court.gov.ua. Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82404153> [in Ukrainian].

- Zakon Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Uhody mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym politseiskym ofisom pro operativne ta stratehichne spivrobitnytstvo": vid 12 lyp. 2017 r. No. 2129-VIII [Law of Ukraine "On ratification of the Agreement between Ukraine and the European Police Office on operational and strategic cooperation" from July 12, 2017, No. 2129-VIII]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-19> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Uhody pro spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskoiu orhanizatsiieiu z pytan yustytisii": vid 8 lyp. 2017 r. No. 1839-VIII [Law of Ukraine "On ratification of the Agreement on Cooperation between Ukraine and the European Organization of Justice" from February 8, 2017, No. 1839-VIII]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1839-19> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy": vid 15 kvit. 2014 r. No. 1207-VII [Law of Ukraine "On ensuring the rights and freedoms of citizens and the legal regime in the temporarily occupied territory of Ukraine " from April 15, 2014, No. 1207-VII]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro zdiisnennia pravosuddia ta kryminalnoho provadzhennia u zviazku z provedenniam antyterrorystychnoi operatsii": vid 12 serp. 2014 r. No. 1632-VII [Law of Ukraine "On the administration of justice and criminal proceedings in connection with the anti-terrorist operation" from August 12, 2014, No. 1207-VII]. (n.d.). zakon0.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1632-18> [in Ukrainian].
- Zoltán, F. (2019). A súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékeléséről szóló Europol jelentés ismertetése. *Nemzet és Biztonság*, 1, 105-119. doi: 10.32576/nb.2019.1.9.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Афанасьев В. В. Проблемы відповідності спеціального кримінального провадження (in absentia) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Юрист України*. 2018. № 1. С. 35–42. doi: 10.31359/2222-5544-2018-36-1-35.
- Басиста І. В., Галаган В. І., Калачова О. М., Максимів Л. В. Міжнародний розшук та видача особи, яка вчинила кримінальне правопорушення : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 277 с.
- Баулін О. В. Спеціальне кримінальне провадження у контексті верховенства права. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3 (15). С. 1–7.
- Berthelet P. Europol à l'épreuve du secret. Dépassement du modèle intergouvernemental, respect de l'État de droit et accroissement du contrôle démocratique. *Champ penal/Penal field*. 2019. No. 17. URL: <http://journals.openedition.org/champpenal/10866>. doi: <https://doi.org/10.4000/champpenal.10866>.
- Brière C. Cooperation of Europol and Eurojust with external partners in the fight against crime: a legal appraisal. In *The External Dimension of EU Agencies and Bodies*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2019. doi: <https://doi.org/10.4337/9781788973755.00010>.
- Гузела М. В. Проблема розшуку підозрюваного у процесі кримінального провадження: деякі аспекти міжнародного співробітництва. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2016. № 855. С. 487–493. (Серія «Юридичні науки»).
- Калганова О. А., Недбайло В. В. Процесуальні особливості розшуку підозрюваного під час досудового розслідування. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 4–5 (8–9). С. 167–172.
- Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n3069>.
- Курило В. І., Кравчук М. Ю. Роль Інтерполу у сфері боротьби з біотероризмом. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 134–138. doi: 10.31733/2078-3566-2019-3-134-138.
- Лапкін А. В. Прокурор у спеціальному досудовому розслідуванні (in absentia). *Правові горизонти*. 2018. С. 107–111. doi: <https://doi.org/10.21272/legalhorizons.2018.i13.p107>.
- Лисенко О. В. Сучасний стан та проблеми організації міждержавного розшуку осіб, які переходять від органів досудового розслідування та суду. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1 (11). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/1359>.
- Macmillan P. The Statesman's Yearbook. *International Criminal Police Organization* / Edited by: Robert D. Morgan. London, 2019. doi: doi.org/10.1007/978-1-349-95321-9_48.
- Михайленко В. В. Проблемні питання обрання запобіжного заходу за відсутності підозрюваного в провадженні щодо корупційних і пов'язаних з ними злочинів. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ. С. 140–144. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/16386>.
- Про затвердження Інструкції про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів : наказ МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України від 9 січ. 1997 р. № 3/1/2/5/2/2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-97>.
- Назаров В. В. Засади кримінального провадження та проблеми їх реалізації під час досудового розслідування. *Правова Держава*. 2019. № 34. doi: [http://dx.doi.org/10.18524/2411-2054.2019.34.169539](https://doi.org/10.18524/2411-2054.2019.34.169539).
- Obi N. I. Ebbe. The SAGE Encyclopedia of Criminal Psychology. *International Criminal Police Organization* / Edited by R. D. Morgan. doi: doi.org/10.4135/9781483392240.n220.

- Олійник О. С. Сутність принципу законності за кримінальним законодавством зарубіжних країн. *Вісник асоціації кримінального права України*. 2019. № 12. Т. 1. С. 108–121. doi: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2019.12.189507>.
- Омельчук Л. В. Проблемні положення інституту спеціального кримінального провадження в Україні. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 182–191. doi: [10.33244/2521-1196.15.2019.182-191](https://doi.org/10.33244/2521-1196.15.2019.182-191).
- Погорецький М. А., Старенький О. С. Науковий висновок щодо оголошення особи в міжнародний розшук. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 3. С. 249–265. doi: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/249-265>.
- Про вихід з Угоди про обмін інформацією у сфері боротьби зі злочинністю : постанова Кабінету Міністрів України від 4 лют. 2015 р. № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2015-%D0%BF>.
- Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення окремих положень у зв'язку із здійсненням спеціального досудового розслідування : проект Закону України від 20 верес. 2019 р. № 2164 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2164&skl=10.
- Щодо порядку та умов екстрадиції до України обвинувачених на стадії досудового слідства : метод. рек. Київ, 2011. 25 с.
- Шишман Д. М. Обізнаність підозрюваного про розпочате кримінальне провадження як обов'язкова умова для здійснення спеціального досудового розслідування (in absentia). *Підприємництво, господарство и право*. 2019. № 10. С. 179–183. doi: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.10.30>.
- Stoltenberg H. Hva er Eurojust?. *Tidsskrift for strafferett*. 2020. No. 4. P. 399–412. URL: <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2019-04-02>.
- Тохтарбаева С. Б. Роль Интерпола в международном противодействии коррупции. *Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения*. 2017. № 2. С. 120–123. URL: https://doi.org/10.12737/article_58ec9f5885e1c8.83676116.
- Трагнюк Р. Р. Додержання гарантій справедливого судочинства під час здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження (in absentia). *Юрист України*. 2018. № 2 (37). doi: [10.31359/2222-5544-2018-37-2-76](https://doi.org/10.31359/2222-5544-2018-37-2-76).
- Ухвала Апеляційної Палати Вищого антикорупційного суду від 10 лют. 2020 р. № 757/24173/19-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87573704>.
- Ухвала Апеляційної Палати Вищого антикорупційного суду від 19 лют. 2020 р. № 991/991/20. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/87730908>.
- Ухвала Київського апеляційного суду від 16 лип. 2019 р. № 757/23087/19-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83172314>.
- Ухвала Київського апеляційного суду від 16 трав. 2019 р. № 11-cc/824/1758/2019. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82404153>.
- Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво : Закон України від 12 лип. 2017 р. № 2129-VIII року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2129-19>.
- Про ратифікацію Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції : Закон України від 8 лют. 2017 р. № 1839-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1839-19>.
- Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.
- Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції : Закон України від 12 серп. 2014 р. № 1632-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1632-18>.
- Zoltán F. A súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettség értékeléséről szóló Europol jelentés ismertetése. *Nemzet és Biztonság*. 2019. No 1. P. 105–119. doi: [10.32576/nb.2019.1.9](https://doi.org/10.32576/nb.2019.1.9).

Стаття надійшла до редколегії 15.06.2020

Kalinnikov O. – Postgraduate Student of the Department of Criminal Procedure of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4337-833X>

International and Interstate Search as Prerequisite for Conducting Special Pre-Trial Investigation (in Absentia)

The **purpose** of the article is to study the international and interstate search as a basis for conducting a special pre-trial investigation (in absentia) in order to disclose the mentioned legal categories for identification of the gaps in legal regulation and offer solutions for their elimination. **Methodology.** In view of the said aim, specificity of the object and subject of the research, the methodological tool has been chosen. During the research, a system of methods of scientific cognition has been applied: the formal logic (abstraction, analogy, deduction, induction, synthesis) – to study the content of the matter under consideration; the systematic analysis – to outline directions of improvement of the criminal

procedure legislation of Ukraine; the theoretical approach – in the process of study of scientific, educational and methodological literature. The **scientific novelty** consists in a comprehensive study of the criminal procedure legislation of Ukraine in terms of international and interstate search as a basis for conducting a special pre-trial investigation (in absentia) to identify the problems in legal regulation and law enforcement, as well as to determine the ways to solve them. The amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine in terms of the proper regulation of the international search procedure have been developed to achieve the objectives of the criminal proceeding. Based on the results of the research, the following **conclusions** have been drawn: 1) putting a suspect on the international and/or interstate wanted list shall be a prerequisite for conducting a special pre-trial investigation (in absentia); 2) the provisions of the laws of Ukraine, which contradict the provisions of the CPC of Ukraine and envisage non-application of the requirements for putting a person on the interstate or international wanted list when deciding the issue on conducting a special criminal proceeding against a suspect, an accused, staying in the temporarily occupied territory of Ukraine or in the area of anti-terrorist operation, shall not be applied; 3) the current legislation provides for the implementation of international search only through the channels of the International Criminal Police Organization – Interpol; 4) the moment of putting a suspect on the international wanted list shall be the date of the Interpol's publication of the relevant wanted persons notice; 5) at present, the interstate search conducted on the territory of the Commonwealth of Independent States is not actually being carried out; 6) the fact that the CPC of Ukraine envisages the interstate search as a basis for conducting a special pre-trial investigation shall be unjustified; 7) exclusion of the international search as a basis for conducting a special pre-trial investigation (in absentia) shall be deemed inadmissible; 8) the provisions of the CPC of Ukraine governing a special pre-trial investigation in terms of international and/or interstate searches require changes and additions.

Keywords: international search; interstate search; special pre-trial investigation; in absentia; suspect; pre-trial investigation; Interpol; Europol; Eurojust.